

Başyazı

Bilindiği gibi sektörümüzdeki temel düzenlemelerden biri olan 3213 sayılı Maden Yasası ile ilgili Yönetmelik birinci yılını doldurmuş bulunmaktadır. Büyük iddialarla kabul edilen, madencilik faaliyetlerine hız, yön ve verimlilik getirmeyi amaçladığı söylenen Yasa, gelineen noktada bu amaçlarına ne ölçüde ulaştı?

Ülkemizde 30 yılı aşkın bir süre yürürlükte kalan 6309 sayılı Maden Yasasının aksayan yönleri ne idi? Yasa neden tam anlamıyla işletilemedi? Bu Yasada yapılacak bir takım değişikliklerle sakıncalar giderilebilir miydi? Bu Yasa ile istenen sonucun elde edilememesinin önde gelen nedenleri ne idi? Bu Yasanın uygulamasıyla görev'i olan Maden Dairesi'nin 30 yılı aşkın bir sürede örgütlenememesi, bu sürede çıkarılmayan yönetmelikler, daha da önemlisi ülkemizde madencilik sektörüne önem verilmemesi ve halen bile bir madencilik politikasının olmaması, üzerinde düşünülmesi gereken konular değil mi? Tüm bu soruların yanıtları verilmeyen ve gerekli tartışmalar yapılmadan, madencilik sektörünü yeniden biçimlendirecek olan 3213 sayılı Yasa yürürlüğe konuldu, öylesine ki, sektördeki temel kurum ve kuruluşların, deneyimleriyle katkıda bulunacak kişilerin görüşleri yeterince alınmadan, alınan görüşlerde gözardı edilerek sanki bir oldu bitti yaratmak istercesine...

Öncelikle şuhu bir kez daha vurgulamakta yarar görüyoruz: Odamız, gerek 6309 sayılı Yasayı ve gerekse de 3213 sayılı Yasayı değerlendirirken sürekli olarak kendi bütünlükleri içerisinde ve ülkemizde var olan ekonomik, teknik ve toplumsal koşulları gözetmiştir. Madenlerimizin yenilenemez doğal kaynaklar oluşları nedeniyle titizlikle tüketilmeleri gerektiği; çağdaş teknoloji kullanılarak ve en az kayıpla insan sağlığı ve iş güvenliğini gözardı etmeden işletilmek durumunda oldukları; defneciliği andıran anlayışların artık terk edilmesi, kaymağını alıp kalanının bir daha işletilemeyecek duruma düşürülmesinin artık yasaklanması gerektiği, buna hiçbir toplumsal düzende hiç kimsenin hakkı olmadığı gerçeklerinden hareket etmiştir. Bu nedenle bir yılını dolduran 3213 sayılı Maden Yasasına ilişkin aşağıda belirtilen noktaların bu çizilen çerçevede algılanması gerekmektedir.

Yasa yürürlüğe girdiğinden beri değişik uzmanlarca değişik yönleriyle eleştirildi. Bir yıllık uygulama bu eleştirilerin büyük kısmının kesinlikle haklı olduğunu göstermekle kalmadı, daha önce öngörülmeeyen kimi sorunların da açığa çıkmasına neden oldu:

3213 sayılı Yasaya ve buna bağlı olarak çıkarılan Yönetmeliğe bakıldığında Yasa ve Yönetmelik, öncelikle maddeleri arasındaki çelişkiler nedeniyle bir sistematik ve bütünsellikten uzaktır. Yasaya bağlı olarak çıkarılan Yönetmelikte fenni nezaretçilik görevi ile ilgili olarak "Maden ve Taş ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük" e atıfta bulunmaktadır. Bu tüzükte ise 5 yıllık deneyim, fenni nezaret hizmeti için koşul olarak öne sürülmektedir. Ancak, aynı Yönetmelikte, ön işletme ve işletme projelerinin hazırlanmasında böyle bir koşul aranmamaktadır. Yani 5 yıldan az deneyimli bir Maden Mühendisi proje hazırlayabilmekte, ancak projede öngördüğü işlemleri işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından denetleyememektedir. Nasıl bir mantıktır bu? Ağır vasıta ehliyeti olan bir kişiye otomobil kullanamazsın demekten farkı nedir? Maden mühendisliği yapabilir diye diploma alan bir kişiye "Hayır, sen şimdilik maden mühendisliğinin şu konularını bilemezsin" denebilir mi? Yeni mezun meslektaşlarımızın çalışma alanlarını daraltma hakkı, eşitlik ilkelerine ters düşmez mi? Maden Mühendisi olarak okulu bitiren her meslektaşımızın nasıl ön işletme ve işletme projesi hazırlama yetkisi varsa, fenni nezaret görevini de üstlenebilmesi aynı derecede doğaldır.

Kanımızca bilgi ya da eylemlerin değerleri, harcında yıllar bulunan mihenk taşırında değil, bilim ve teknolojiye uygunlukları açısından sınanmalıdır. Bu da ancak,

denetleme görevini üstlenen birimlerin gerek nitel ve gerekse de nicel yönden yeterli personel ile donatılmasıyla olanaklıdır.

Yasanın hazırlanması sırasındaki iddialar ile Yasanın genel gerekçesinde belirtilen amaçlar, geline nokta ile karşılaştırıldıklarında, yalnızca kâğıt üzerinde kaldıkları açıkça gözlenmektedir. Bürokratik işlemleri azaltacağı söylenen Yasanın, geçtiğimiz bir yıl içerisinde uygulamasına, bürokratik işlemler nedeniyle fırsat bulunamamıştır. Nedeni ise Yasanın kendi içinde çelişkiler taşıması ve kolay anlaşılır olamamasıdır; herkesin Yasayı farklı biçimde yorumlayabilmesidir ve bu denli yorumlardan hangisinin yeğlenmesi gerektiğini Maden Dairesi'nin bile bilememesidir.

Yürürlükten kaldırılan 6309 sayılı Yasada da öngörülmüş olan ancak 30 yılı aşkın bir süre gerçekleştirilemeyen Maden Dairesi'nin gerekli örgütünü kurup yasal görevlerini yerine getirememesinin olumsuzluğu yeni Yasa ile de aşılabılmış değildir. 3213 sayılı Yasanın 52. Maddesinde "Bu kanunun yürürlüğe girmesini müteakip 6 ay zarfında Maçjen Dairesi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca, teknik ve idari bakımdan ihtiyacı kâfi kadro ile teçhiz edilir" denmesine ve aradan bir yıl gibi bir süre geçmesine karşın Maden Dairesi bu açıdan ileri gitmek bir yana geriye bile götürülmüştür. Yasanın bu hükmünün yerine getirilememesiyle bir suç işlenip işlenmediğinin ve, bunun yaptırımının ne olduğunun yorumunu hukukçulara bırakıyoruz. Sonuç ortadadır. Maden Dairesi'nin başta maden mühendisleri olmak üzere yüzlerce teknik eleman ve diğer personele gereksinimi varken şu anda ilgili Dairede 3 maden mühendisi çalışmaktadır. Uygulamanın ilk sonucu, Maden Dairesi'nin merkez ve taşra düzeyinde teşkilatlandırılıp güçlendirilmesi ve maden sahalarının etkin bir şekilde denetlenmesi gerekirken, sahaların tamamen işletmecilerin insafına terkedilmiş olmasıdır. Bu da bir başka deyişle madenlerimizin talan edilmesi, kaymağının alınması ve geriye kalan kaynağın bir daha işletilemeyecek duruma getirilmesi, bir yıllık uygulamanın kaçınılmaz sonucu olarak görülmektedir.

Yasayla ilgili bir başka iddia ise madencilik faaliyetlerine yön verileceği idi. Evet gerçekten madencilik faaliyetlerine yön verilmiştir. Ancak bu yön ne denli olumlu olmuştur? Yasanın boşluklarından ve istismar edilebilecek maddelerinden yararlanan kimi kişiler yasa çıkmadan çok sayıda sahayı kapatabilmişlerdir. Yasayı savunanlarca madencilik faaliyetlerine verileceği söylenen yön bu muydu? Tartışma konusu olan verilen yönün ne olduğu, yasa bu biçimiyle uygulanırsa önümüzdeki yıllarda daha da açık olarak ortaya çıkacaktır.

Yazılanlardan da anlaşılacağı gibi üzerinde durduğumuz noktalar hep genel çerçeveye ilişkindir. Tek tek maddeler incelendiğinde bu çelişkiler ve tutarsızlıkların boyutu daha da büyümekte temel hukuk ilkelerine göre yasayla düzenleme yapılması gereken pek çok yerde yönetmelik, yasanın üzerine çıkmakta ya da hiç bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Örneğin, ruhsat sahiplerinin Çevre ve Orman Müdürlükleri ile ilişkilerinin düzenlenmemesi çok büyük sorunlara neden olmaktadır. Bu nedenle, Yasalar belirleyici ve güvenilir olmalı, tartışmalara ve keyfi yorumlamalara olanak sağlamamalı, hele hele yasalara bağlı yönetmelikler yasayı belirlememelidir.

SQZÜ uzatmanın, örnekleri çoğaltmanın yararlı olacağını sanmıyoruz. Yasa bu güne değin şu ya da bu platformda yeteri kadar eleştirilmiş, yapılması gerekenler sıralanmıştır. Kısaca, 3213 sayılı Maden Yasası'nın geline noktada sektörün gereksinimlerini karşılayamadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Sektörde yer alan kurum, kuruluş ve kişilerin görüşleri alınarak, gerekli düzeltmeler bir an önce yapılmalıdır. Sektörümüzün, doğal kaynaklarımızın bir defa işletildiklerinde bir daha yerine konulamayacak kaynaklar oluşu da dikkate alınarak, Ülkemiz yararına ve gerçeklerine uygun, iyi işleyen, güvenilirliği sağlayan bir yasaya ve onu sağlıklı biçimde yürütecek, uygulayacak ve denetleyecek organlara gerçekten gereksinimi vardır. 3213 sayılı Maden Yasası'nda bu biçimiyle fazla ısrar etmeden, zararın neresinden dönülse kârdır diyecek duruma gelmiş bulunuyoruz.

Saygılarımızla,

YÖNETİM KURULU